

REKOMENDUOJAMA PASKYROS–LEIDIMO IŠDAVIMO TVARKA, PRIEŠ ATLIEKANT DARBUS IŠKASOSE, ŠULINIUOSE, KITOSE UŽDAROSE ERDVĖSE

Kiekvienais metais atliekant darbus iškasose, šuliniuose, cisternose ar kitose uždaroje talpose (toliau – uždaroje talpos) įvyksta sunkūs ar mirtini nelaimingi atsitikimai darbe, kai vienais atvejais darbuotojus sužaloja nuslydęs žemės gruntas ar krentančios ant iškasos krašto sandėliuotos medžiagos, kitais atvejais jie apsinuodija kenksmingomis medžiagomis.

Užtikrinant darbuotojų saugą ir sveikatą, vykdant darbus pavojingų rizikos veiksmų poveikyje šuliniuose, iškasose, tuneliuose, kolektoriuose ir kituose požeminiuose įrenginiuose ir statiniuose (išskyrus požemines pėsčiųjų perėjas ir pervažas), uždaroje bet kokių medžiagų talpyklose ir iš dalies uždaroje ir ankštose patalpose ar iš dalies uždaroje mašinų ir kitų įrenginių angose, **siekiant išvengti nelaimingų atsitikimų darbe, reikalavimai saugiam darbui atlikimui įforminami parengiant leidimą arba paskyrą-leidimą (toliau - Leidimas) darbui vykdymui.**

Leidimų dirbti tam tikrą darbą sistema yra oficiali formalizuota rašytinė sistema, kuri būtina tais atvejais, kai darbdavys turi pagrindo manyti, kad kyla realus pavojus atliekančio darbuotojo gyvybei. Pabrėžtina, kad Leidimų sistema ne pakeičia, bet papildo ir konkretizuoja saugaus darbo organizavimo priemones bei būdus, o formalus jos įdiegimas pats savaime negarantuoja saugių darbo sąlygų. Leidimų sistemos tikslai yra:

- užtikrinti, kad dirbantis uždaroje erdvėje darbuotojas suvoktų ir žinotų rizikos veiksmus, jų pobūdį, galimus pakenkimus sveikatai jo darbo vietoje;

- užtikrinti, kad visada būtų atliekamas patikrinimas, ar įgyvendintos reikiamos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijos priemonės ir toks patikrinimas būtų atliekamas iki darbuotojams pradėdant dirbti;

- koordinuoti arba, esant būtinumui, nutraukti kitų asmenų veiklą, jei ji gali turėti įtakos dirbančiojo uždaroje erdvėje darbo sąlygoms.

Valstybinės darbo inspekcijos specialistai parengė Leidimo išdavimo tvarką.

LEIDIMO IŠDAVIMO TVARKA

I. LEIDIMO IŠDAVIMAS

1. **Įmonėje**, kurioje tenka dirbti uždaroje, sunkiai prieinamoje erdvėje (šuliniuose, vandens tiekimo, nuotekų ir kitokiuose vamzdynuose, iškasose, tranšėjose, cisternose, silosuose, bunkeriuose ir pan.) ir gali pasireikšti deguonies trūkumas, kenksmingų medžiagų išsiskyrimo pavojus ir pan., **turi būti nustatyta Leidimų išdavimo tvarka.**

2. Leidimą išduoda darbdavys arba jo paskirtas kompetentingas asmuo.

Kompetentingas asmuo privalo turėti teorinių ir praktinių žinių profesinės rizikos vertinimo srityje, išmanyti atliekamų darbų specifiką bei technologinius procesus, todėl rekomenduotina, kad juo būtų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas arba darbdavį atstovaujantis asmuo (įmonės vadovas), kuris yra atestuotas ir pats atlieka įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas arba darbdavio įgaliotas asmuo, kuriam pavesta atlikti darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas (toliau – kompetentingas asmuo). Kompetentingas asmuo, nurodydamas Leidime saugų darbą užtikrinančias saugos ir sveikatos priemones, atsižvelgiant į atliekamus darbus, turi vadovautis Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatais, Darbo įrenginių naudojimo bendraisiais nuostatais, Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis nuostatais, Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo nuostatais ir kitais

galiojančiais darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktais, techniniais reglamentais, standartais, metodiniais nurodymais bei Valstybinės darbo inspekcijos parengtomis metodinėmis rekomendacijomis.

3. Leidimas darbams atlikti išduodamas darbų vadovui.

4. Leidimas turi būti surašytas:

4.1. kiekvienai konkrečiai darbų vykdymo vietai;

4.2. išduodamas konkrečiam darbų vykdymo laikotarpiui.

Kai darbų vykdymo metu atsiranda Leidime nenumatyti pavojingi ar kenksmingi veiksniai, darbus būtina nutraukti. Atnaujinti darbus galima tik gavus naują Leidimą ir įgyvendinus joje naujai numatytas priemones darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti.

II. DARBŲ VADOVO VEIKSMAI

5. Darbų vadovas, prieš pradėdamas darbus, įvertina galimybes, ar darbai negali būti įvykdyti kitais būdais ar priemonėmis iš išorės, nepatenkant į uždaras erdves.

6. Jei darbai bus vykdomi uždaroje erdvėje, darbų vadovas:

6.1. nustato atliekamų darbų rūšis, pobūdį, apimtį, trukmę;

6.2. numato technologinį darbų vykdymo procesą;

6.3. parenka reikiamas darbo priemones ir įrankius darbams atlikti;

6.4. atsižvelgdamas į atliekamus darbus ir naudojamas darbo priemones bei darbų atlikimo technologinio proceso ypatumus, identifikuoja rizikos veiksnius darbo vietoje;

6.5. nustato atitinkamai išmokytų ir atestuotų darbuotojų skaičių (įskaitant ir reikalingą darbuotojų skaičių gelbėjimo darbams, t. y. vykdant darbus turi būti bent du darbuotojai išorėje, pasirengę ištraukti darbuotoją (-us), dirbančius uždaroje patalpoje, iškilus grėsmei jų gyvybei);

6.6. numato reikalingas darbuotojų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijos priemones:

6.6.1. dujų analizatorių kiekį ir jų naudojimo tvarką;

6.6.2. darbuotojų apsaugos nuo kritimo iš aukščio bei gelbėjimo vertikalia ar horizontalia kryptimi priemonių (trikojų su kėlimo įranga, apraišų, gelbėjimo lynų, lopšių ir pan.) kiekį bei jų naudojimo tvarką;

6.6.3. izoliuojamųjų autonominių ar žarninių kvėpavimo takų apsaugos priemonių kiekį bei jų naudojimo tvarką;

6.6.4. kitų, atsižvelgiant į galimus rizikos veiksnius darbo vietoje, prevencinių priemonių kiekį ir naudojimo tvarką;

6.7. sukomplektuoja materialiuosius išteklius;

6.8. parengia gelbėjimo darbų planą.

7. Nustatęs, kad atitinkamų darbuotojų ir materialijų išteklių pakanka, darbų vadovas užpildo teisės aktuose nustatytą Leidimo formą ir teikia ją su paskiriamų darbuotojų sąrašu bei gelbėjimo darbų planu kompetentingam asmeniui tvirtinti.

III. ĮRAŠAI LEIDIME

8. Leidime darbų vadovas įrašo:

8.1. Leidimo išdavimo datą ir galiojimo laiką;

8.2. darbų pradžios ir pabaigos laiką;

8.3. darbų vadovo vardą, pavardę, pareigas;

8.4. darbuotojų, dirbsiančių darbus, vardus, pavardes, profesiją.

9. Leidime įrašoma su paskiriamu atlikti darbu susijusi informacija:

9.1. darbo vieta ir jo atlikimo sąlygos (trumpai aprašant darbo pobūdį, technines priemones, kurios bus naudojamos darbui atlikti, technologinį procesą, apsaugos nuo rizikos veiksmų priemones ir pan.);

9.2. nesusiję su atliekamu darbu rizikos veiksniai (pavojai), kurie veikia ar gali atsirasti darbų vykdymo vietose, pvz.:

9.2.1. sprogių degių dujų, garų pavojus (pvz., nuotekų šuliniuose – metanas, anglies monoksidas, sieros vandenilis ir kitos dujos; atliekant suvirinimo darbus – įvairių dujų garai, žalingi dūmai, nuodingi cinko garai; dirbant cistnose, kuriose buvo laikytas mazutas, dyzelinis kuras, skystas tepalas – sveikatai pavojingos cheminės medžiagos);

Pavojingų cheminių medžiagų naudotojams saugos duomenų lapas yra pagrindinis informacijos šaltinis apie su ta medžiaga susijusius pavojus.

9.2.2. kenksmingų, pavojingų cheminių medžiagų, viršijančių leistinas ribines vertes, pavojus (pvz., dažymo, lakavimo, klijavimo medžiagos, darbo proceso metu išskiriančios kenksmingus darbuotojo sveikatai garus);

9.2.3. deguonies trūkumo arba pertekliaus pavojus. Deguonies perteklius gali atsirasti tada, kai deguonis yra paduodamas atliekant suvirinimą dujomis, pvz., dėl nesandarių žarnų;

9.2.4. talpoje esančios birios medžiagos, kurioje galima nugrimzti, pavojus (pvz., grūdų silosai, bunkeriai);

9.2.5. elektros srovės pavojus (kai dirbama arti elektros kabelių ar žemės kasimo darbai vykdomi mechaniniu būdu arti elektros linijų);

9.2.6. kritimo iš aukščio pavojus (kritimas nuo talpų, cisternų);

9.2.7. vandens prasiskverbimo pavojus (kai pažeidžiami vandentiekio, kanalizacijos inžineriniai tinklai – draudžiama lipti ir dirbti iškasose, iš kurių nepašalintas vanduo);

9.2.8. kiti galimi pavojai.

9.3. konkrečios, saugų darbą užtikrinančios, priemonės, kurias būtina įvykdyti prieš darbų pradžia:

9.3.1. išvėdinti darbo vietas, kuriose galimas dujų prasiskverbimas;

9.3.2. prieš darbo pradžia ir darbo eigoje išmatuoti darbo aplinkos orą tiesiogiai dujų koncentraciją rodančiais, signalizuojančiais prietaisais (pvz., dujų analizatoriais) tose darbo vietose, kur gali atsirasti kenksmingos dujos. Sprendimą, ar reikia matuoti ir kaip dažnai tai daryti kompetentingas asmuo turi priimti vietoje. Kontroliniai matavimai atliekami prieš parengiant Paskyra-leidimą dirbti, išvados protokoluojamos ir pasirašomos kompetentingo asmens.

9.3.3. tose vietose, kur galimas požeminių komunikacijų pažeidimas, žemės kasimo darbus atlikti ne mechanizuotai, o rankiniu būdu;

9.3.4. aprūpinti darbuotojus asmeninėmis apsaugos priemonėmis (apsauginiais šalmais, saugos diržai su gelbėjimo lynu, dujokaukėmis su oro padavimu ir pan.);

9.3.5. aprūpinti darbuotojus specialiais įtaisais užsikimšimams biriomis medžiagomis bunkeriuose ar kitose talpyklose pašalinti ar jiems atpalaiduoti (pvz., stūmimo lazdos, ilgakočiai įrankiai, ietys, vibratoriai);

9.4. priemonės, kurias būtina įvykdyti darbų eigoje.

10. Leidime taip pat turi būti:

10.1. darbų vadovo, supažindinusio darbuotojus su darbo sąlygomis – rizikos veiksniais bei saugos priemonėmis, vardas, pavardė ir parašas;

10.2. Leidimą išdavusio kompetentingo asmens bei Leidimą gavusio asmens vardai, pavardės, pareigos, parašai, data.

IV. DARBDAVIO PASKIRTO KOMPETENTINGO ASMENS VEIKSMAI

11. Darbdavio paskirtas kompetentingas asmuo, iš darbų vadovo gavęs tvirtinti Leidimą, patikrina:

11.1. ar numatytas tinkamas technologinis darbų vykdymo procesas;

11.2. ar tinkamai parinktos darbams atlikti reikiamos darbo priemonės ir įrankiai;

11.3. ar darbo vietoje identifikuoti visi rizikos veiksniai;

11.4. ar darbuotojai, dirbsiantys Leidime nurodytus darbus, yra tinkamos kompetencijos ar pakankamas jų skaičius;

11.5. ar pakanka numatytų reikalingų darbuotojų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijos priemonių:

11.5.1. dujų analizatorių;

11.5.2. apsaugos priemonių nuo kritimo iš aukščio (apraišų, gelbėjimo lynų, lopšių ir pan.);

11.5.3. izoliuojamųjų autonominių ar žarninių kvėpavimo takų apsaugos priemonių;

11.5.4. kitų priemonių, atsižvelgiant į galimus rizikos veiksnius darbo vietoje.

11.6. ar gelbėjimo planas atitinka realias įmonės galimybes.

12. Patikrinęs ir nustatęs, kad visos būtinos, saugų darbą užtikrinančios, priemonės įdiegtos, kompetentingas asmuo pasirašo Leidimą, tuo leisdamas pradėti darbus, ir įteikia jį darbų vadovui.

V. TOLESNI VEIKSMAI, PATVIRTINUS LEIDIMĄ

13. Gavęs patvirtintą Leidimą darbų vadovas supažindina darbuotojus su galimais rizikos veiksniais bei būtinomis saugos ir sveikatos priemonėmis, kurios turi būti įgyvendintos prieš pradėdant darbus, kiekvieno darbuotojo funkcijomis, saugiais darbo metodais ir instruktavimą įformina Leidime.

14. Darbuotojai, atliksiantys darbus, išklaušę darbų vadovo saugos ir sveikatos instruktavimą, susipažinę su darbo sąlygomis, savo funkcijomis, saugiais darbo metodais ir, darbų vadovui įsitikinus, kad jie žinias įsisavino, pasirašo Leidime.
